

IN MEMORIAM

Vilius UŽTUPAS:

*„Knyga gimsta kaip žmogus,
bet nemiršta...“*

1927-03-31–2008-08-28

Liūdna žinia apie įžymaus spaudos tyrinėtojo ir leidėjo mirtį skatina prisiminimus, kaip kartu su Viliumi Užtupu žurnalistikos studentai narstė spaudos pasaulį: technologijas, spaustuvių istoriją, mokėsi redagavimo. Nuo 1979 metų, kai apgynė disertaciją, Vilniaus universiteto Spaudos žurnalistikos katedroje padėjo ugdyti žiniasklaidos specialistus. Kolega gebėjo sujudinti Lietuvos leidyklų gyvenimą, suteikdamas naujų spalvų išradingomis idėjomis, kurias pateikdavo kaip pokštą, bet įgyvendindavo rimtai, profesionaliai, preciziškai – pradėjęs leisti mažąsias knygeles. Jo dėka knygos menas Lietuvoje išplėtė ribas.

Ypač išsirežia Viliaus Užtupo – kultūros skleidėjo aktyvi pozicija Sąjūdžio metais. Inicijuodamas XX a. tarpukario uždraustos publicistikos leidybą, prisidėjo prie žurnalistikos istorijos dalyko naujos programos kūrimo. Spaudos žurnalistikos katedroje gyveno Atgimimo nuotaikomis, kur iki pat struktūrinės reformos griaudėjo linksmas, dainingas docento balsas. V. Užtupas išleido 2 tomų teorijos straipsnių rinkinį „Žurnalistų žinynas“.

Jis tiesiogine prasme padėjo nubraukti sovietinės cenzūros pėdsakus, skubėdamas užpildyti atsiveriančią laisvų paveldo tyrinėjimų galimybę. Įkūręs „Sietyno“ leidyklą, iš karto sugražino Lietuvai Bernardą

Brazdžionį – laisvės šauklį („Poezijos pilnatis“, 1989), kitus kūrinius. Pamatinės vertės mokslinis darbas „Lietuvos spaustuvės 1522 – 1997“, kurioje telpa informacija nuo Didžiosios kunigaikštystės, XX a. pokario partizanų spaustuvių ir spaustuvinių iki žinių apie pirmąsias atgimusių Lietuvos dienraščių įkurtas spaustuves, parodo V. Užtupą kaip principingą tyrinėtoją. Šio žmogaus nuoširdus požiūris į Lietuvą kaip stiprios raštų kultūros, įdomių ir vertingų šaltinių šalį žavėdavo kolegas – studentus ir profesorius, nes, jo manymu, gili knygos tradicija stiprina tautos dvasią, yra pagrindas originaliai kūrybai.

„Spaudos padedami, mes galime pabuvoti viduramžių išminčių menėse, pasekti mokslo ir technikos plėtojimosi vingius, galime stebėti mūsų dienų aktualijas. Tai ypač svarbu nepriklausomybę atgavusioje Lietuvoje, kai kasmet vis vešliau sulapoja laisva mintis...“, - parašė V. Užtupas minėto veikalo pratarmėje, o tarp kolegų mėgdavo knygos išleidimą palyginti su žmogaus gimimu. Knyga iš tikrųjų gyvena ilgiau nei Leidėjas. Atsiveikindami bent žinome, kad Viliaus Užtupo darbai yra Lietuvos spaudos istorijoje, kuri pasiima vardą, palikdama pažinėjusiems netektį.

*Vilniaus universiteto
Komunikacijos fakulteto
Žurnalistikos institutas*